

АТЛАСКЕ ПЛАНИНЕ

Миџа Јовичин

.

Лица:

АТЛАС - станар

ХЕЛИЈЕ - станодавац

ЕУРИДИКА – гошћа прва

МЕДЕЈА – гошћа друга

КРОН - Време

ОРФЕЈ – човек који је носио огледало

О лицима (преузето из *Речника грчке и римске митологије*¹):

АТЛАС је титан, син Јапета и Океаниде Климене. Због учествовања у борби титана са боговима бива кажњен да без одмора носи небески свод на раменима. Неки кажу да Атлас држи небо у северној Африци.

ХЕЛИЈЕ је бог Сунца, син титана Хипериона и титанке Теје, Селенин и Еојин брат. Сваког јутра диже се из Океана у златним кочијама да боговима и људима дарује светлост новог дана.

МЕДЕЈА је чаробница, ћерка Хелијевог сина Ејета, краља Колхиде, и Океаниде Идије. Када је Јасон дошао тражећи златно руно, напустила је своју породицу и помогла му, те су заједно отпловили. Медеја и Јасон живели су срећно док Јасон није обећао брак Креонтовој ћерки. Тада је повређена Медеја спалила невесту и убила сопствену децу.

ОРФЕЈ је најчувенији митски певач, свирач и песник. Његова музика имала је чудотворно деловање на све живо што се налазило на земљи, те је једном приликом и Јасон позвао Орфеја да се придружи Аргонаутима који су због њега пребродили многе тешкоће (и умакли сиренама). Орфеј је својом

¹ Драгослав Срејовић, Александрина Цермановић- Кузмановић

песмом успео да заведе и чуваре Подземља, и да измоли поновно извођење вољене супруге Еуридике на светлост дана, под условом да је не погледа док не изађу сасвим из Подземља. Орфеј је поклекнуо, и у једном тренутку се окренуо да провери да ли га Еуридика прати, тада ју је заувек изгубио. Несрећни песник је по повратку из Подземља презрео Диониса, који га је прославио и учинио великим, и почео славити Аполона Хелија. Сваког јутра је поздрављао Сунце.

ЕУРИДИКА је Орфејева супруга, лепа нимфа коју је убрзо након удаје за Орфеја угризла змија отровница.

КРОН је син Урана и Геје. Уран је у страху од пророчанства да ће га син збацити са престола сву своју децу бацао у утробу Земље, али Крон га је поразио. Међутим, и Крона је прогањало ужасно пророчанство, да ће и њега његово дете збацити са власти. Он је из страха сву своју децу јео. Док га Зевс није поразио. *Крон прождире своју децу* је симболична представа, јер Крон у преводу са старогрчкој значи време (*χρόνος*) те може имати значење времена које никог рођеног не поштеђује.

I чин
Човек који је донео огледало

АТЛАС: Како помирити помрчину између раздвојених очекивања? Људи пребацују своје страхове у калупе за жеље, и разлажу своје личности у друштво!

ХЕЛИЈЕ: Добар дан.

АТЛАС: Добар дан. Дабоме, сваки дан је добар дан...

ХЕЛИЈЕ: Шта те мори? Поново си синоћ ушао у конфликт са друштвом? Чија те је реч најпре погодила? Ко те за шта кривио и ко од тебе очекује што сам од себе несвесно очекивања имаш?

АТЛАС: Волео бих да се од мене не очекује уплитање, не желим да будем саучесник.

ХЕЛИЈЕ: У чему саучесник?

АТЛАС: Било чему, али најпре, у друштву. Мени се чини да бесконачно волим људе,

али за које добро им морам своје друштво давати у руци, шта ће са њиме? Зар наклоњеност довољна није?

ХЕЛИЈЕ: Али каква је наклоњеност човека која предата друштву није?

АТЛАС: Да се човек замисли. Некада заиста помислим, има се толико тога о чему би се могло мислити, могао бих само почети сада па да, када не би било социјалних, физиолошких и моралних прекидача, мислим у вечност. И опет не бих решио. Опет не бих решио. А прошао бих. О како бих прошао, чак и када не бих учествовао у свом пролажењу. Бестрага!

ХЕЛИЈЕ: Хоћеш ли кафу са мном пити?

АТЛАС: Стави и мени, хвала.

ХЕЛИЈЕ: Него, видео сам, синоћ, у твојој соби некакво огледало, ниси га окачио, наслоњено стоји.

АТЛАС: Ах, да...

ХЕЛИЈЕ: Одакле ти?

АТЛАС: Ја купио. То јест, малтене и нисам. Један човек на пијаци био је решен да га се реши. А ја сам се, ето, дивио његовој решености, па ми дошло да му дам то мало новаца које је за то лепо огледало тражио. Да будем искрен, оно јесте лепо огледало, дрвени рам нарочито има леп рад при врху, а и складне је пропорције за људско тело, цело сагледано.

ХЕЛИЈЕ: Да, чини се леп комад.

АТЛАС: Ипак, никако ми није било згодно да га носим.

ХЕЛИЈЕ: Носио си га под мишком?

АТЛАС: Тако је, па у аутобус, и трамвај, те један део пешице, око четврт сата, мало јаче. Али ето, задовољство ми је да имам нешто чега је неко толико био решен да се реши.

ХЕЛИЈЕ: Где си мислио да га окачиш?

АТЛАС: Шта знам. Негде близу.

ХЕЛИЈЕ: Ја бих га ипак вратио...

АТЛАС: Зашто?

ХЕЛИЈЕ: Синоћ сам имао чудан привид.

АТЛАС: Заиста?

ХЕЛИЈЕ: Тако је.

АТЛАС: Јел желиш да ми испричаш?

ХЕЛИЈЕ: Бојим се да те не задржавам.

АТЛАС: Ма какви, ионако сам се дао у мисаоне продужетке временских пропуштања.

ХЕЛИЈЕ (насмеши се): Видиш, када сам ушао у твоју собу, био је мрак. Са улице долазило је румено светло аутомобилских фарова, и плавичасте зрак месеца, ваљда. Ко ће га више знати, кад се сва та обасјавања споје.

АТЛАС: Добро?

ХЕЛИЈЕ: Ништа. Учинио ми се привид, то је.

АТЛАС: Али какав привид?

ХЕЛИЈЕ: Учини ми се да сам видео човека. Одједном, више нисам био сам, а био сам, зацело, сам.

АТЛАС: Где је био тај човек?

ХЕЛИЈЕ: Ту, у огледалу, и гледао је у мене, да могао бих да се закунем, гледао ме је! Једнако отворених очију попут мене...

АТЛАС (кроз смех): Којешта, па ти си видео свој лик! Уплашио те је твој одраз, добри мој!

ХЕЛИЈЕ: Како мислиш, мој лик?

АТЛАС: Тако лепо, у огледалу свако види свој лик, и на основу тога, има сазнање о томе како изгледа његово лице, тело, какав му осмех најлепше стоји, или које одело да обуче. То си ти видео, свој лик!

ХЕЛИЈЕ (пренеражено): Али зар то сам ја? Тај уплашени човек? Те очи као у сове?

АТЛАС: Хајде, поново ћу те одвести тамо. Па да видиш. Јел хоћеш да пођеш са мном?

ХЕЛИЈЕ: Хајде...

(кораци)

ХЕЛИЈЕ: Ах!

АТЛАС: То си ти.

ХЕЛИЈЕ: То ја? Па добро. Ако је тако.

АТЛАС: Ја мислим да си сасвим стасит. Немој се бојати.

ХЕЛИЈЕ: Да, али... чему?

АТЛАС: Како мислиш чему?

ХЕЛИЈЕ: Чему да знам? Зашто би ико у соби држао огледало? Мислим, некако, страшно ми то бива, јер то нисам ја. Гледам се, видим се, и то сам зацело ја. Али то нисам ја. То је само истоветна представа и шема мојих линија и пропорција. Али то нисам ја.

АТЛАС: То је твој изглед. Ниси цели ти, да.

ХЕЛИЈЕ: То ви сви видите када разговарате са мном. Али то нисам ја. Ја сам оно што говорим, оно што додирнем, и миришем. Оно што теби и другима дам.

АТЛАС: Нико то не зна. Сви знају за твој лик.

ХЕЛИЈЕ: Ако се превише вежеш за свој лик, изгубићеш могућност пребацивања свести у друго, и заувек нестати када нестане

твоје тело! Не треба ти огледало. Огледало је претешко.

АТЛАС: Носио сам га под мишком. Нисам носио свет.

ХЕЛИЈЕ: Некада је огледало тешко као читав свет! *Зевс је казнио Атласа да држи небо, и то на глави и рукама, леђима и потиљку...*²А човека је Бог казнио да носи огледало.

Исти као сви! Никада ниси исти као сви, увек те само сопствени лик збунује и запрепасти, увек њему нешто недостаје, што само ти знаш да има, а на огледалу се не показује.

АТЛАС: Ја ћу да му вратим, ако баш наваљујеш, огледало.

ХЕЛИЈЕ: Ако буде хтео да га назад прими. (звоно на вратима)

² Речник грчке и римске митологије, *Атлас*.

II чин
О томе како је музика разбудила подземље

(отварање врата)

ЕУРИДИКА: Добар дан, извините... добар дан?

ХЕЛИЈЕ: Добар дан, изволите.

ЕУРИДИКА: Добар дан. Тражим огледало.

ХЕЛИЈЕ: Огледало?

ЕУРИДИКА: Тако је. Можете ли га мени наћи?

ХЕЛИЈЕ: Причекајте мало.

(Хелије прислони врата и окрене се ка Атласу)

АТЛАС: Ко је?

ХЕЛИЈЕ: Једна девојка. Тражи огледало.

АТЛАС: За шта ће јој?

ХЕЛИЈЕ: Нисам је питао.

АТЛАС: Питај је.

ХЕЛИЈЕ: За шта ће Вам, опростите, огледало?

ЕУРИДИКА: Молим?

ХЕЛИЈЕ: Зашто тражите огледало?

ЕУРИДИКА: Ах, то. Да се погледам.

ХЕЛИЈЕ: Да се погледа. (Атласу)

АТЛАС: Па да јој донесем?

ХЕЛИЈЕ (одједном одлучно): Имамо огледало, сачекајте овде, донећу Вам.

ЕУРИДИКА: Чекајте! Могу ли ући унутра?

ХЕЛИЈЕ: Наравно, извините, мало је неуредно.

(Атлас се благо насмеја)

ХЕЛИЈЕ: Мој станар је мало расејан, па навику да ствари оставља тамо где им није место уопште и не види као проблем који би се икако могао или требао решавати.

ЕУРИДИКА: Немојте се бринути.

АТЛАС: Ту је, до прозора.

ЕУРИДИКА: Хвала.

(Еуридика се гледа, те скрушено склопи очи и уздахне)

ЕУРИДИКА: То је све. Сада могу да идем.

ХЕЛИЈЕ: Чекајте, чекајте...

ЕУРИДИКА: Да?

ХЕЛИЈЕ: Да ли је ово огледало посебно Вама по вољи? Узмите га!

АТЛАС: Па...

ЕУРИДИКА: Не, не! Нема говора, само сам хтела да сазнам како изгледам.

ХЕЛИЈЕ: Нисте знали...

ЕУРИДИКА: И боље. Мислила сам да сам лепа, то су сви говорили.

АТЛАС: Шта Вас је, за име света, сада разуверило?

ЕУРИДИКА: Шта може бити лепо, младићу, не знам Вам ни име, у очима мокрым од суза, белом лицу и мршавом месу, шта може бити лепо у плавим уснама и тврдој коси? Не заваравајте се естетиком, лепота је осећање.

АТЛАС: Ја нисам судија, и нећу да Вас разуверавам, девојко, не знам Вам ни име. Само ме је занимало. Само..

ХЕЛИЈЕ: И ја се питам...

АТЛАС: Ако сте сигурни да је лепота осећање, а своје осећања знате, како то да сте очекивали да ћете на огледалу затећи лепи лик?

ЕУРИДИКА: Видите, ради се о томе што понекад човек поверује другима.

АТЛАС: А Вас обасипају комплиментима?

ЕУРИДИКА: Не, не говоре ми то. Мене су обасјали тишином.

АТЛАС: Како мислите?

ЕУРИДИКА: Могла бих да Вам испричам, али не знам колико имам времена, а не бих ни Вама дан да скраћујем, одвећ сте били љубазни, али сигурно имате паметнија посла.

ХЕЛИЈЕ: Ха, како где, и зависи шта је паметније.

АТЛАС: А шта нужније...

ХЕЛИЈЕ: Останите, ако Вам није мрско.

ЕУРИДИКА: Како Вам је име?

ХЕЛИЈЕ: Хелије.

ЕУРИДИКА: Лепо име. Као Сунце. Када Вас гледам заиста имам осећај да је сунчано.

ХЕЛИЈЕ: Како изгледа Сунце? Никада га нисам видео.

ЕУРИДИКА: Ни ја.

АТЛАС: Онда, хоћете ли са нама попиту кафу? Баш смо приставили...

ЕУРИДИКА: Може, без шећера. У ствари, може мало шећера, али не у кафу, ставите ми мало шећера на врху кашике на тацни. Тако ће бити добро. Онда ставим тај шећер на језик и чекам да се скроз истопи на њему.

АТЛАС: Немамо шећер.

ЕУРИДИКА: Не мора.

ХЕЛИЈЕ: Пређимо, молим Вас, у кухињу, тамо можемо сести, овде човек не може ни да прође од Атласових ствари.

АТЛАС: Атлас мора да живи у хаосу.

ЕУРИДИКА: Како то? (уз кораке)

АТЛАС: Не знам ни сам то да објасним, просто осећам да не сме бити ред у мојој соби. Да би тај привидни ред нарушио неки много важнији и већи ред, који захтева неред ту и тамо по свету. Ја ту не играм значајну улогу, само прихватам. Људи се боје, много се боје нереда, па зато све слажу, али да не започињем сада..

ХЕЛИЈЕ: Па можда би је занимало, колико год ми сметао твој неред, ја ипак волим твоје теорије, верујем да би свакоме биле занимљиве, поготово први пут, зар не, госпођице?

ЕУРИДИКА: Наравно, испричајте ми ако желите.

АТЛАС: Мислим пре свега на страх од тога да можда нема вишег смисла у томе бити рођен. То људе највише плаши, те онда

покушавају на било који начин да начине промену, или ред – ако имају утисак о некаквом управљању онда почињу да мисле о себи као о некоме ко може да промени нешто, ко није случајан створ и који није замењив. Али ја мислим да је проблем баш у томе, што је најлепше својство сваког створеног бића баш та бесмисленост и баш та замењивост, којих се људи боје и које толико желе са себе да састружу.

ЕУРИДИКА: Онда је остављање ствари онаквим каквим су побуна против именовања и тражења смисла?

АТЛАС: На неки начин да. Видите, ако бих Вам рекао да сам створен, а не рођен, да немам родитеље и да немам име, и да немам ништа на свету, осим свога тела, да ли би било јасније?

ЕУРИДИКА: Мало ми је тешко да схватим.

ХЕЛИЈЕ: Видите овако. Атлас има родитеље. Али их не виђа. Он се родио као да је настао, и врло брзо напустио своје претке, као да је изникао из земље.

ЕУРИДИКА: Како то? Али морал, бол?

ХЕЛИЈЕ: Не будите наивни, већина људи не зна ни за морал ни за бол, а остаје верна свом корену. Лажни моралисти. Стало им је само до перцепције, до презентације безазлености, а не до безазлености саме, јер да није тако, зар би се толико говорило о њој? Зар би се толико жеља, наклоности и извињења говорило да није важније како се изгледа, него како се осећа?

АТЛАС: Али неред, неред је прихватање да си ништа.

ЕУРИДИКА: Занимљиво, како да знате да није у питању лењост?

АТЛАС: Кад бисте знали терет мој и животни мој жиг никада ме лењим не бисте могли сматрати, драга девојко.

ЕУРИДИКА: Али ја не знам... Не сматрам Вас лењим, далеко од тога, ја Вас не познајем.

ХЕЛИЈЕ: Ево, готова је кафа, пазите.

ЕУРИДИКА: Хвала.

АТЛАС: Стави ту.

ХЕЛИЈЕ: Хтели сте нам говорити о разлогу потраге за огледалом, ако се нисте предомислили, ради смо да чујемо.

ЕУРУДИКА: Да.

АТЛАС: Само, хтео бих још нешто пре тога да додам, нисам објаснио до краја.

ЕУРИДИКА: Изволите.

АТЛАС: Нека, говорите прво Ви.

ЕУРИДИКА: Како год желите, моја прича је свакако ту, чврста као стена и никада се неће променити. А ја је сама, никада нећу заборавити, ниједан детаљ.

(Атлас и Хелије сркну кафу, Еуридика не)

ЕУРИДИКА: Ујела ме је змија. Али то није моја највећа жал. Видите ја сам умрла, али то није моја највећа бол. Највише ме од свега боли што сам се уопште родила. Својим сам телом лепим, а лепо шта је то лепо? Учинила многа зла...

АТЛАС: Тужно. Зашто жалити што смо створени? Свакако ћемо убрзо умрети, ето

и тебе више нема, а млада си, ниси ни морала дуго да трпиш. Премда тешко је у то поверовати док те гледамо главом и брадом испред нас.

ЕУРИДИКА: Ох, не само да сам морала дуго да трпим, него никад, никад неће бити краја.

ХЕЛИЈЕ: То ми је познато.

ЕУРИДИКА: Лепо, шта је то лепо? Мени је лепа ваша улица, и склад и размера фасаде и грања у сенкама, одређени преклоп линија. Мени је лепо ходање, и река. Лепо ми је када дува ветар и када падне вече. Лепо ми је када музика свира, када моју душу згреје топла, нежна лира, и никуд не морам да бежим. А тело, тело жене! То је само крхка предметност варљиве смене времена. А жеља за телом, то је највећа опсена, што тело има да да, само је смрт и бол, само наличје таме, које много подсећа на матерински дом. Ја више немам дом, или имам, имам баш.

АТЛАС: Који је твој дом?

ЕУРИДИКА: Мој дом је вечна тишина и вечни мрак. Да само немам уши, да моја љубав само нема очи, све би било добро. Било би.

ХЕЛИЈЕ: Ја знам за вашу бол. Знам за све што се збило док је по земљи бивало. Када у утробу земље уђе, ту више није могуће да видим.

ЕУРИДИКА: Ко сте Ви?

ХЕЛИЈЕ: Ја сам Хелије.

ЕУРИДИКА: Мислим, шта чините Ви на земљи?

ХЕЛИЈЕ: На земљи ништа, за земљу све. Свако јутро рађам дан. Просипам себе свуда, и гледам. И опет и опет, сваки дан.

АТЛАС: Да нема Хелија, са којим сада пијемо кафу, ми не бисмо ту кафу могли видети, а ни себе, а ни ништа на свету.

ЕУРИДИКА: Могли бисте да се заинатите, Хелије.

ХЕЛИЈЕ: Да се заинатим?

ЕУРИДИКА: Тако је. Могли бисте да одлучите једног дана да неће да се роди дан. Имате ту моћ.

ХЕЛИЈЕ: Онда ја не бих био светлост, него мрак. Само онај који ходи ка светлости, бива светлошћу обасјан.

ЕУРИДИКА: Не можете поднети мрак.

АТЛАС: Много тога подносимо. Под носом носимо.

ХЕЛИЈЕ: Мени је Ваша бол смешна, али ја се њој не смејем.

ЕУРИДИКА: Смешна?

ХЕЛИЈЕ: Дабоме. Видите, Ви имате срећу да Вас на свету нема, а не онога што волите. Мој син се запалио мојим кочијама и претворио у звезду. Оно што ја волим, тога нема. Или га има, у другом облику.

ЕУРИДИКА: Добро се држите за такву бол. Како држите ведрину на себи, Хелије?

ХЕЛИЈЕ: *Ономе су богови склони коме, премда пати, око не сузи, а живот воли...*³ Него, зашто сте дошли?

ЕУРИДИКА: Зато што нисам умрла сасвим.

АТЛАС: То се да видети.

ЕУРИДИКА: И зато што сам хтела да видим, да видим како изгледам.

ХЕЛИЈЕ: Како сте знали да ћете баш код нас пронаћи огледало?

(звано)

III чин

Време једе своју децу

*За онога који је стекао душевне сузе, свако је место
згодно за плач*⁴

(Хелије отвара врата)

КРОН: Добар дан!

МЕДЕЈА: Добар дан.

³ Сапфо, *Лирика*

⁴ Св. Јован Лествичник, *Лествица*

ХЕЛИЈЕ: Добар дан.

МЕДЕЈА: Да ли је ту Еуридика?

ХЕЛИЈЕ: Ту је.

МЕДЕЈА: Шта ради ту?

ХЕЛИЈЕ: Пије кафу.

МЕДЕЈА: Ја је тражим.

ХЕЛИЈЕ: Шта ће ти?

КРОН: Не гледајте у мене.

ХЕЛИЈЕ: Ви сте Крон?

КРОН: Тако је.

АТЛАС: Крон, као χρόνος, на старогрчком, време.

КРОН: То свако зна.

АТЛАС: А ви сте онај...

ХЕЛИЈЕ: Не мораш сад.

КРОН: Нека, за шта да кријем? Ја сам онај који је појео своју децу.

АТЛАС: Зашто сте дошли?

КРОН: Ово је Медеја, моја пријатељица.

ХЕЛИЈЕ: Знам Медеју.

КРОН: Знам да знате.

АТЛАС: Драго ми је, Атлас. А ви сте она...

ХЕЛИЈЕ: Не мораш да помињеш...

АТЛАС: Али...

МЕДЕЈА: Реците, слободно, ја сам она која је убила своју децу.

АТЛАС: Али како?

ХЕЛИЈЕ: Медеја је ћерка мога сина. Ходи, лепа моја.

АТЛАС: Чекајте, ви сте дошли другим послом, не у посету свом роду?

МЕДЕЈА: У дивном пољу свога деда Хелија ја сам провела многа лета. Обасјана сунцем свевидећим ја сам видела све што је добро, и убијала сам све што сам могла убити ради онога кога волим. Ја сам добра.

АТЛАС: Али ви тражите Еуридику?

КРОН: Дабоме да је тражимо, опет је утекла, као да је тако тешко пронаћи је. Али мени нико не бежи.

ЕУРИДИКА: Лажеш! (виче долазећи ка вратима) Ја сам ти утекла, и сада шта?!

КРОН: Полако, нема потребе да се диже глас.

ЕУРИДИКА: Не, али заиста ме интересује, шта сада? Ево узми ме, само када би ме могао узети! Лицемеру.

ХЕЛИЈЕ: Нико није утекао Времену ко је рођен. Крон их све поједе. Само нас тужне, што имамо посла сваки дан, што носимо на раменима свет, и свет у утроби, само нас никад неће, само нас никад не може, лепи, добри, ружни, зли Крон већ једном да смаже.

ЕУРИДИКА: Медејо, ох, ти знаш љубав шта је. Где је Орфеј?

МЕДЕЈА: Али зашто ме питаш што ја не могу знати?

ЕУРИДИКА: Зашто је продао?

АТЛАС: Орфеј зар беше човек што ми огледало даде?

ЕУРИДИКА: Нико други до он, то је било моје огледало.

ХЕЛИЈЕ: Хајдемо, Време, да га нађемо, нека они остану.

КРОН: Њега бих баш волео да нађем.

ХЕЛИЈЕ: Пођимо.

КРОН: Добро, брзо ћемо се вратити.

АТЛАС: Увек сте превише брзи.

(У соби остају Медеја, Еуридика и Атлас)

АТЛАС: Нисте ни пробали своју кафу.

ЕУРИДИКА: Нема шећера.

АТЛАС: Али и не пијете са шећером.

ЕУРИДИКА: И не пијем, нека узме Медеја.

МЕДЕЈА: Хоћу, хвала. (седа)

АТЛАС: Желео сам, нешто још да додам.

ЕУРИДИКА: Тачно.

АТЛАС: Када сам причао о нeredу.

МЕДЕЈА: Ах, неред земаљски, како би иначе носио небо.

АТЛАС: Не ради се о томе.

ЕУРИДИКА: Атлас је говорио о томе како је одржавање реда покушај управљања. Пошто се не може важнијим стварима управљати, онда народ чисти куће.

АТЛАС (кроз смех): Ради се о потреби појединца да се обележи значењем. Памћење не обезбеђује вечно трајање, него то обезбеђује заборав.

ЕУРИДИКА: Како то?

АТЛАС: Тако што се разлагањем сопства на опште, свест појединца претаче у апсолутну свест која траје и мења облик.

ЕУРИДИКА: Ја сам ја. А вечна.

МЕДЕЈА: Протестујем. Ти ниси ти. И ја нисам ја.

ЕУРИДИКА: А ко смо онда?

АТЛАС: Вечан архетип сте ви, и зато ниси умрла (сасвим).

ЕУРИДИКА: Жене?

АТЛАС: Не, архетип сваке душе коју је Ерос ранио. Сумња и љубомора. Ето, то сте ви.

ЕУРИДИКА: Ја нисам сумња, ја сам страх, ја сам жртва сумње.

МЕДЕЈА: Зар не знаш Атласе да сумња изједа срце Орфејево, а не њено? Он је морао да погледа. Колико пута до тада је Еуридика познала свој лик? Остављена у ужасу пропадања, далеко од тоpline живота са руку Орфеја, премештана је са вечног на пропадљиво као каква ствар. Шта је видео Орфеј, какво је лице било Еуридици када се окренуо? Да ли ужаса пуно или га је као вео обавио дрски самртни мир?

ЕУРИДИКА: То сам и ја желела да знам.

АТЛАС: Када Орфеј дође, када га Хелије нађе и доведе, шта ћеш са њим?

ЕУРИДИКА: Ја ћу већ да одем. Јер он нема очи за мене, а ја за њега немам слух. Не боли мене сумња његова, колико ме боли вечити мук, и тама у коју се враћам.

АТЛАС: Ти си она због које је подземље постало
распевано, због које је музика променила светски
временски склад.

МЕДЕЈА: И она која је опет пала, у вечни и тамни
Хад.

IV чин

Како су настале Атласке планине

(Еурдика нестаде)

МЕДЕЈА: Нема је, оде!

АТЛАС: Могућност гледања у огледало.

МЕДЕЈА: И ја бих да се погледам.

АТЛАС: Слободно, огледало је у мојој соби.

МЕДЕЈА: Јесам ли лепа?

АТЛАС: Јеси.

МЕДЕЈА: Онда нећу да знам.

АТЛАС: Што си, Медејо, гневна тако? Правда је
била у срцу твом, и када си убијала, то је за љубав
било, и у њену славу.

МЕДЕЈА: Чујеш ли себе? Живиш овде склоњен од мука, не знаш за љубави смртни бол, све што видиш је небески свод, и све што следиш је светао сунчев ход, сваког дана, а мислиш да знаш љубав шта је!

АТЛАС: Имаш права, за љубавну бол слеп сам...

МЕДЕЈА: Зашто онда другима узимаш да судиш?

АТЛАС: Јер су ми моји.

МЕДЕЈА: Како мислиш, твоји?

АТЛАС: Тако лепо, моји. Можда сасвим страни и сасвим други, али дође тренутак у животу човека када схвати да је све на свету исто. Да нема разлике између сопства и другог. То сам покушао и Еуридици да кажем. Терет који није мој мене свеједно боли јер иако је на другој тај други бих ја могао бити, ето то је.

МЕДЕЈА: Којешта.

АТЛАС: Немој тако, слепа си за туђу бригу.

МЕДЕЈА: Зар и на друго да мислим?

АТЛАС: Да си на друго мислила, не би своју децу убила, као Крон, бесомучно што једе...

МЕДЕЈА: Крон и ја разлике имамо. Он свирепо убија и никог не поштеђује. Ја убијам оно што волим највише, и само из љубавног гнева. Никад из досаде. Из досаде он одлучи да цео свет тако брзо пролази, па није ли то горе?

АТЛАС: Лепо он чини свету тиму.

МЕДЕЈА: Лепо? Како смрт може бити лепа, да те чујем!

АТЛАС: Спусти тон, када разговораш са другима, није лепо стално викати. Ево, ја на пример, поштујем твоју реч макар шапутала.

МЕДЕЈА: Добро, али не скрећи са теме.

АТЛАС: Видиш, постоје они који су кажњени од богова. Никада та казна није подразумевала да их пошаљу у утробу земље, у тамну и вечну смрт.

МЕДЕЈА: Хм..

АТЛАС: ...Него управо на вечну муку осуђени беху они. Али живи, вечно живи, без да могу икад, икад на свету, док је богова и времена, своју муку да окончају.

МЕДЕЈА: Крон је онда добар.

АТЛАС: Крон је најбољи од свих.

МЕДЕЈА: Па сад...

АТЛАС: Знаш ли, Медејо, шта је супротно од утробе земље?

МЕДЕЈА: Живот?

АТЛАС: Планина. Планина је супротно од утробе земље. Супротно од речи смрт. Сваки човек је једна мала планина. А сваки кога је бог казнио је огромна, тешка планина. Што је већи терет, то је планина виша, то је живот ближи небу.

МЕДЕЈА (тужно): Како си тужан.

АТЛАС: Немој ме жалити, ништа мање теби тешко није. Онај који носи има срца за све који носе, а онај који руку лаганих иде кроз поље, тај зна само да паметује. Срце,

срце треба, па да сваки човек испод овог бедног неба
буде брат.

(звано)

АТЛАС: Стално устајем. Одмах!

(отвара врата, на вратима Орфеј)

ОРФЕЈ: Добро вече.

АТЛАС: Ах!

ОРФЕЈ: Да.

МЕДЕЈА (из друге собе): Ко је?

АТЛАС: Он.

МЕДЕЈА: Ко је то он?

ОРФЕЈ: Орфеј...

МЕДЕЈА: Ах!

V чин
Човек који је однео огледало

АТЛАС: Пошли су да Вас нађу.

ОРФЕЈ: Молим Вас, немојте ми персирати
... нити то тражим, нити смисла има.

АТЛАС: Добро, де, ја то из навике.

ОРФЕЈ: Нећу да ме сретну. Одмах идем.

АТЛАС: Тешко...

МЕДЕЈА: Пропустио си је, бедниче.
Малочас беше ту. Јадни створе.

АТЛАС: Тишина! Опростите... опрости

ОРФЕЈ: Не, само.

АТЛАС: Не.

МЕДЕЈА: Мрзим слабиће.

ОРФЕЈ: Она је била овде?

АТЛАС (с уздахом): Била је.

ОРФЕЈ: Шта да кажем?

АТЛАС: Кад би те богови казнили па ти узели језик и руке, било би ти лакше.

ОРФЕЈ: Како је изгледала?

МЕДЕЈА: Никад лепша!

АТЛАС (одреће се ка Медеји): Тихо, молим те!

ОРФЕЈ: Када би само мене, као и вас, похађали мртви...

АТЛАС: Немој желети што је немогуће, не растужуј своје срце још више тако.

МЕДЕЈА: Е, то! Него се радуј, море, што је мртва. Макар те није преварила, пу, пу.

АТЛАС: Стварно си претерала!

МЕДЕЈА: Ћутим.

ОРФЕЈ: Када би и мене похађали мртви, па никад да мира немам од утвара, али ако једна од њих она би била, ја бих био најсрећнији од свих на свету животиња.

МЕДЕЈА: Зашто си овде?

ОРФЕЈ: Ја сам дошао да узмем огледало.

АТЛАС: Како то? Ономад си решен био да га продаш.

ОРФЕЈ: Молим Вас, не питам за цену.

АТЛАС: Не.

ОРФЕЈ: Зашто не?

АТЛАС: Па ја сам га купио јер га толико ниси желео, како сад, да ти га вратим?

ОРФЕЈ: Немам времена.

АТЛАС: Немаш.

(отварање врата)

ХЕЛИЈЕ: Уморих се чекајући да дођеш!

АТЛАС: О, па то је мој станодавац!

МЕДЕЈА: О, па то је отац мога оца!

ХЕЛИЈЕ: Замлате.

ОРФЕЈ: Зашто сте по мене пошли?

ХЕЛИЈЕ: Истекло ти је време. Крон је хтео да те поједе.

ОРФЕЈ (озаривши се): Је ли то могуће? Где је?

ХЕЛИЈЕ: Отишао је, уморио се, више и не осећа глад.

ОРФЕЈ: Молим! (чупа себи косу) *Бедниче! Глупаче! Кукавице!* (себи) Зар сам пропустио?

ХЕЛИЈЕ: Поново ће пожелети да те поједе. Доћи ће поново ред на тебе, када се обрне цео круг.

ОРФЕЈ: Ах, колико траје један круг?

ХЕЛИЈЕ: Шта знам, некеме један дан, а некеме седамдесет милиона година...

ОРФЕЈ: Уф... Али... Али, доћи ће?

ХЕЛИЈЕ: Зацело.

ОРФЕЈ: Мене су богови наградили!

АТЛАС: Јесу.

МЕДЕЈА: Ха ха ха

ХЕЛИЈЕ: Тако је, унуче моје паметно, али мало зло.

АТЛАС: Шта?

МЕДЕЈА: Да кажем ја?

ХЕЛИЈЕ: Ја немам срца.

МЕДЕЈА: Ја имам срца два!

АТЛАС: Кажи.

МЕДЕЈА: Орфеје, када те узму, однеће те још даље него где је Еуридика сва! У две вечности тамне, али сасвим одвојене идете ви. И никад, никад више, ни сила стварања ни сила разарања, ниједна судба, нити случајна смрт учинити неће да у исти икад више Еуридика и ти крочите врт.

ОРФЕЈ: Тако...

АТЛАС: Стани, даћу ти огледало, па га носи.

ОРФЕЈ: Огледало?

АТЛАС: Огледало.

ХЕЛИЈЕ: Ко зна, а ја не знам. А ја много тога на свету на знам. Ко зна шта то иза себе крије дан? Ко зна када се у огледало погледа да ли је то у огледалу он сам или

неки туђи, бољи лик? Ко зна, када се отворе врата подземља, у коју ће вечност ући, да ли у врт предака и вољених пун или у врт самоће где ниједан се не чује шум?

МЕДЕЈА: Језиво.

ОРФЕЈ: Благо Прометеју, благо Танталу и благо Сизифу. Сваки од њих је срећан.

(Атлас предаде Орфеју огледало. Орфеј одлази.)

МЕДЕЈА: Оде Орфеј, па идем и ја. Досадило ми је.

ХЕЛИЈЕ: Видимо се, када будеш дошла поново.

МЕДЕЈА: Збогом!

(остају сами Атлас и Хелије)

ХЕЛИЈЕ: Него, где смо оно стали, кафа је сада сасвим добра да се пије...

АТЛАС: Таман се мало прохладила,
хајдемо.

ХЕЛИЈЕ: У нови разговор.

АТЛАС: Нигде не журимо.

ХЕЛИЈЕ: Сутра могу да прескочим дан.

АТЛАС: Има да се престраве људи сви!

ХЕЛИЈЕ: Једна ноћ више, хајде, неће једна ноћ више
тако лако да их обрише и баци.

АТЛАС: Људи су навикли да се роди дан.

ХЕЛИЈЕ: Како сам само сâм. Никог да ме одмени.

АТЛАС: Када би само знао колико мене боле руке.

ХЕЛИЈЕ: Како ми је жао наших гостију свих. Мој
дан до њих не допире. Када бих само могао да ућем у
утробу земље и све да спалим.

АТЛАС: *Овај свет је најбољи од свих могућих светова.*⁵

ХЕЛИЈЕ: Друге нисмо видели, одлучили су богови да не ваљају, па их сакрише. А можда су били бољи.

АТЛАС: Нипошто, овај је најбољи свет.

ХЕЛИЈЕ: Од свих могућих.

АТЛАС: Шта ћеш сутра да радиш ако нећеш да родиш дан?

ХЕЛИЈЕ: *Зажалим што нисам Атлас, па да затресем своја рамена и изазивем рушење те смешне материје...*⁶

АТЛАС: Али када бих само знао за бољи свет, ја бих овај сигурно, ја бих овај одмах... са рамена својих стресао...

КРАЈ

⁵ Алузија на *Кандида* (Волтер) и филозофа Лајбница.

⁶ *Кратак прегледа распадања*, Емил Сиоран, (*У понека јутра*)

